

هندسه ۱

فصل ۳

پندضلعی ها

مدرس:

* از «خم ساده» تا «چندضلعی»

در این قسمت، یک سری تعاریف برای رسیدن به تعریف چندضلعی ارائه می‌دهیم:

خم مسطح: مجموعه‌ای از نقاط است که بتوانیم آن را بدون برداشتن قلم از روی کاغذ رسم کنیم.

مثال: خم‌های و مسطح‌اند، ولی خم مسطح نیست."/>

خم ساده: خم مسطحی است که خودش را قطع نمی‌کند، مگر در حالتی که نقاط انتهایی به هم می‌رسند.

مثال: خم‌های و و ساده‌اند ولی خم ساده نیست."/>

خم بسته: اگر نقاط انتهایی یک خم بر هم منطبق باشند، آن خم، بسته نامیده می‌شود. خم بسته می‌تواند ساده باشد یا نباشد.

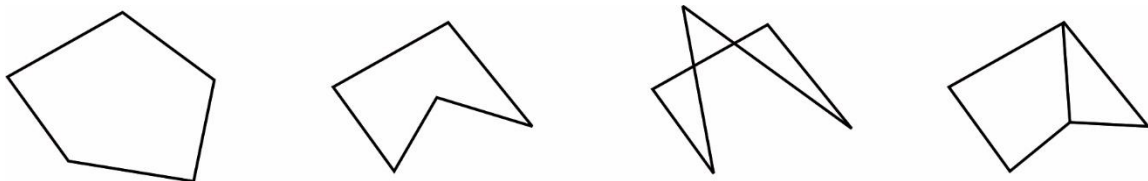
مثال: خم ساده‌ی بسته است. خم ساده است ولی بسته نیست. خم بسته است ولی ساده نیست."/>

تعریف: چندضلعی، شکلی است که از اجتماع حداقل سه پاره‌خط تشکیل شده باشد، به طوری که:

(۱) هر پاره‌خط، دقیقاً دو پاره‌خط دیگر را در نقاط انتهایی خودش قطع کند.

(۲) هر دو پاره‌خط متوالی که در یک انتها مشترک‌اند، روی یک خط نباشند.

مثال: کدام یک از شکل‌های زیر چندضلعی است؟

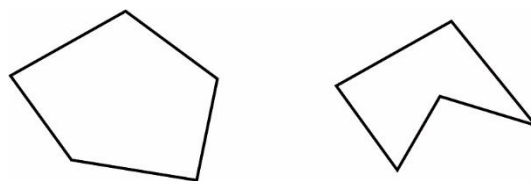

تعریف: چندضلعی را محدب گوئیم هرگاه با در نظر گرفتن خط شامل هر ضلع آن، بقیه نقاط چندضلعی در یک طرف آن

خط واقع شوند. (به بیان ساده‌تر، زاویه‌ی بزرگ‌تر از 180° در چندضلعی وجود نداشته باشد).

- هر چندضلعی را که محدب نباشد، مقعر می‌نامند.

مثال: کدام یک از چندضلعی‌های زیر محدب و کدام یک مقعر است؟

* قطر در چندضلعی‌ها

تعریف: در هر n ضلعی، هر پاره‌خط را که دو انتهای آن، دو رأس غیرمجاور باشند، قطر می‌نامیم.

از هر رأس یک n ضلعی محدب، قطر می‌توان رسم کرد (خود رأس و دو رأس کناری آن که با ضلع به هم متصل‌اند، کم می‌شوند). لذا تعداد کل قطرهای هر n ضلعی محدب از رابطه‌ی $\frac{n(n-3)}{2}$ محاسبه می‌شود.

نکته: اگر به تعداد اضلاع یک n ضلعی محدب، یک ضلع اضافه شود، به تعداد اقطار، قطر اضافه می‌شود.

یادآوری:

- مجموع زوایای داخلی هر n ضلعی محدب برابر $(n-2) \times 180^\circ$ و مجموع زوایای خارجی هر n ضلعی محدب برابر 360° است.

- اگر n ضلعی، منتظم باشد، هر زاویه‌ی داخلی برابر $\frac{(n-2) \times 180^\circ}{n}$ درجه و هر زاویه‌ی خارجی برابر $\frac{360^\circ}{n}$ درجه است.

تست: تعداد قطرهای یک n ضلعی محدب، سه برابر تعداد اضلاع آن است. تعداد اضلاع کدام است؟

۱۰ (۱)   ۱۲ (۲)

۷ (۳)   ۹ (۴)

تست: اگر مجموع زوایای داخلی یک n ضلعی محدب برابر 1080° باشد، از هر رأس آن چند قطر قابل رسم است؟

۶ (۱)   ۷ (۲)

۸ (۳)   ۵ (۴)

تمرین: در کدام n ضلعی تعداد قطرهای و ضلع‌ها برابر است؟ (تمرین ۱ صفحه ۶۳ کتاب)

تمرین: در کدام چندضلعی، تعداد قطرهای، سه واحد بیشتر از تعداد ضلع‌ها است؟

۵ ضلعی (۱)

۶ ضلعی (۲)

۸ ضلعی (۳)

۱۰ ضلعی (۴)

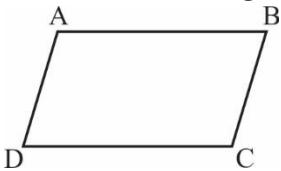
* چهارضلعی‌ها**۱- متوازی‌الاضلاع**

تعریف: متوازی‌الاضلاع چهارضلعی است که اضلاع روبه‌روی آن دوجه‌دو موازی‌اند.

قضیه ۱: در هر متوازی‌الاضلاع، اضلاع روبه‌رو با هم برابرند.

عکس قضیه ۱: اگر در یک چهارضلعی، اضلاع روبه‌رو با هم برابر باشند، آنگاه چهارضلعی، متوازی‌الاضلاع است.

قضیه ۲: در هر متوازی‌الاضلاع، زوایای مجاور مکمل‌اند.

عکس قضیه ۲: اگر در یک چهارضلعی، هر دو زاویه‌ی مجاور مکمل باشند، آنگاه چهارضلعی، متوازی‌الاضلاع است.

